

การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

Development of Participation Administration Model of Primary Educational Service Area

วิโรจน์ พลเยี่ยม และ ดร.ศักดา สถาพรวงษา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา นำผลที่ได้ไปร่างรูปแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความคิดเห็น ที่มีต่อร่างรูปแบบ ปรับรูปแบบ ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบครั้งสุดท้ายโดยผู้ชำนาญการหรือรองผู้ชำนาญการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ หลักการ วัตถุประสงค์และบริบท ส่วนที่ 2 ระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมและวิธีการบริหาร วิธีการบริหารแบบมีส่วนร่วม (1) การกำหนดนโยบายและการวางแผน (2) การตัดสินใจ (3) การดำเนินการ (4) การติดตามและประเมินผล (5) ร่วมรับผิดชอบและรับประโยชน์ ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้ ส่วนที่ 4 ข้อจำกัดในการนำรูปแบบไปใช้

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหาร, การมีส่วนร่วม

Abstract

The main purpose of this research was to propose a development of Participation Administration Model of Primary Educational Service Area . The research and development is based on documentary analyses. An analysis of the content yields relevant data based on which the draft model is constructed. Through interviews, the views of experts on the draft model was obtained. Their pertinent comments were then availed of for adjustment of the model, which was scrutinized for verification of suitability and feasibility at a final collective consultation of Director of education service area office. The results of this research were as follows; Part 1: Introduction with emphases on the context and development of the concept Part 2: The development of participatory model comprising of (1) planning (2) decision-making

(3) implementing(4) monitoring and evaluation (5) benefiting Part 3: Direction for application of model with emphases on legislation. Part 4: Condition or limitations of the model.

Keyword: model development participation

ความนำ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เกิดจากการที่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2553 ได้กำหนดว่าการบริหารและการจัดการศึกษา ขึ้นพื้นฐานให้ยึดเขตพื้นที่การศึกษา โดยคำนึงถึงปริมาณ สถานศึกษา จำนวนประชากร วัฒนธรรม และความ เหมาะสมด้านอื่นด้วย เว้นแต่การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษา ให้รัฐมนตรี โดยคำแนะนำของสภาการศึกษาแห่งชาติดำเนินการ ประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งปัจจุบันนี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้ ลงนามประกาศจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแล้ว จำนวน 225 เขต แบ่งเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา 183 เขต และสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา 42 เขต

สภาพปัจจุบันและปัญหาของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาทั่วไปของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา

1.1 การแบ่งเขตพื้นที่การศึกษาเป็น 175 เขต มีผลทำให้การติดต่อประสานงานระหว่างสถานศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษาไม่คล่องตัวเท่าที่ควร

1.2 การบริหารจัดการของเขตพื้นที่การศึกษา บุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องการความ ชัดเจนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ เพื่อที่จะสามารถปฏิบัติ หน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 การแบ่งบทบาทอำนาจหน้าที่ระหว่าง สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารวมทั้ง

ส่วนกลาง ยังขาดความชัดเจน

1.4 กรรมการเขตพื้นที่การศึกษายังไม่มี บทบาทมากนัก โดยมีบทบาทเป็นเสมือนที่ปรึกษา เท่านั้น การตัดสินใจจึงอยู่ที่ผู้อำนวยการเขตพื้นที่ การศึกษาซึ่งเป็นเลขานุการ

1.5 คณะอนุกรรมการครูและบุคลากร ทางการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา (อ.ก.ค.ศ.) มีอำนาจ ในการบริหารงานบุคคลอย่างอิสระจากคณะกรรมการ เขตพื้นที่การศึกษา

1.6 การบริหารงานบุคคลยังไม่อิสระ เท่าที่ควร ยังมีปัญหาเรื่องความเป็นธรรมและความ โปร่งใส รวมทั้งความไม่พอเพียงในด้านบุคลากร (วิทยากร เชียงกูล, 2551)

1.7 โครงสร้างการบริหารงานซ้ำซ้อนและ ไม่ครอบคลุมการบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา

1.8 การบริหารงานบุคคลยังขาดแนวทาง การดำเนินงานที่เป็นเอกภาพ (สำนักติดตามและ ประเมินผลการจัดการศึกษา, 2550)

1.9 ปัญหานโยบายรัฐบาลขาดความชัดเจน ในนโยบายและแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับระเบียบ กฎเกณฑ์ที่ไม่ชัดเจน การมอบอำนาจการบริหารงาน ยังไม่ชัดเจนและขาดแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจน จึงส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการ

1.10 ปัญหาสถานภาพของผู้นำองค์กรและ สถานภาพของบุคลากรในเขตพื้นที่การศึกษาที่เป็น ผลกระทบมาจากนโยบายของรัฐในการยุบรวมโครงสร้าง

1.11 ปัญหาองค์ประกอบของ คณะกรรมการ เขตพื้นที่การศึกษาและความหลากหลายของคนในเขต พื้นที่การศึกษา กรอบงานและภารกิจไม่ชัดเจน ทำให้

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานไม่เต็มศักยภาพ (สุทัศน์ วรสิทธิ์, 2549)

2. สภาพปัจจุบันปัญหาการมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษา ยังไม่มีประกาศใช้ ทำให้การดำเนินงานตามบทบาทอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของเขตพื้นที่การศึกษาไม่มีการรอบและแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน

2.2 คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาไม่มีความมั่นใจในบทบาทและ มีบทบาทน้อย รวมทั้งไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง นโยบาย และยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.3 ความไม่ชัดเจนเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่นอกเหนือจากการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2.4 การกระจายอำนาจให้เขตพื้นที่การศึกษา มีปัญหาด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549)

ปัจจัยที่สนับสนุนการบริหารการมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1. กระทรวงศึกษาธิการต้องกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา (พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ, 2542)

2. การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาตามที่กำหนด เรื่องใดจะกำหนดให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษาเป็นผู้รับมอบการกระจายอำนาจให้เป็นไปตามที่ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วแต่กรณี ประกาศกำหนด (กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจ, 2550)

กล่าวโดยสรุป จากปัญหาการบริหารงานของ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเห็นว่า ประเด็นสำคัญของการขาดการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา คณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษา คณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ความไม่ชัดเจนในการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมการเรียนรู้จากการปฏิบัติ กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีมากำหนดดำเนินงานที่ชัดเจน และผู้วิจัยมีความสนใจทำการวิจัย เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา” เพื่อให้ได้รูปแบบ แล้วนำรูปแบบไปปฏิบัติและบริหารงานเพื่อให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2. เพื่อพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

3. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหลักการแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนา รูปแบบ การบริหารแบบมีส่วนร่วมและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษา เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ มี 3 แนวคิด ดังนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนา รูปแบบ ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

1. ความหมายของรูปแบบ เป็นข้อความที่เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายด้วยภาษา โครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่เป็นตัวแทนของความเป็นจริงตามแนวคิดของ อุทุมพร(ทองอุไร) จามรมาน (2541); พูนสุข หิงคานนท์ (2540); Kaplan(2001); Willer (1986)

2. องค์ประกอบของรูปแบบ ตามแนวคิดของ Brown and Moberg (1980); สมาน อัสวภูมิ (2537); จินตนา ศักดิ์ภู่อารัม (2545); วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์ (2547) ศักดา สถาพรวงษา (2549) ได้แบ่งองค์ประกอบของรูปแบบเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ส่วนนำ หลักการ วัตถุประสงค์ และบริบท

ส่วนที่ 2 ระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย วิธีการบริหารแบบมีส่วนร่วมและอำนาจหน้าที่ (autholity)

ส่วนที่ 3 แนวทางการนำไปใช้ ประกอบด้วย การเตรียม การนำไปใช้ การประเมินผล

ส่วนที่ 4 ข้อจำกัด ประกอบด้วย เงื่อนไขความสำเร็จ เงื่อนไขที่เป็นอุปสรรค

3. การพัฒนารูปแบบ ตามแนวคิดของ Willer (1986) พูนสุข หิงคานนท์ (2540); ดิเรก วรรณเศียร (2545); ศักดา สถาพรวงษา (2549) สรุปขั้นตอนการพัฒนารูปแบบในการวิจัย ครั้งนี้ได้ 4 ขั้นตอนคือ (1) การศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง (2) การพัฒนารูปแบบ (3) การตรวจสอบรูปแบบ (4) การปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบให้สมบูรณ์

4. การตรวจสอบรูปแบบ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1. ตรวจสอบรูปแบบเชิงคุณภาพ (quality) โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบมีจุดสนใจเฉพาะ (focus group interview) เป็นขั้นตอนตรวจสอบรูปแบบ การบริหารแบบมีส่วนร่วม ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เป็นวิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 9 คน

ตอนที่ 2. ตรวจสอบรูปแบบเชิงปริมาณ ตามแนวคิดของ สุธิญา จันทรเจ้าฉาย (2553);

Keeves(1988); Eisner (1976); พูนสุข หิงคานนท์ (2540); รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์ (2548); ศักดา สถาพรวงษา (2549)

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ Cohan and Uphoff (1980); United Nations (1981); Keith David (1972); Putti (1987); American Public (1983); Who/unicef (1978); Hoy and Miskel (1991) ได้ขั้นตอนการบริหารแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ (1) กำหนดนโยบายและการวางแผน (2) การตัดสินใจ (3) การดำเนินการ (4) การติดตามและประเมินผล (5) ร่วมรับผิดชอบและรับประโยชน์

2. แนวคิดเกี่ยวกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การประถมศึกษาด้วยการศึกษาสภาพบริบทตามบทบาทหน้าที่และอำนาจหน้าที่ ประกอบด้วย กลุ่มงานและโครงสร้าง ครูและบุคลากรทางการศึกษา

3. คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542, 2545, 2553) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (2546, 2553) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา(2547, 2551, 2553)

วิธีดำเนินการวิจัย

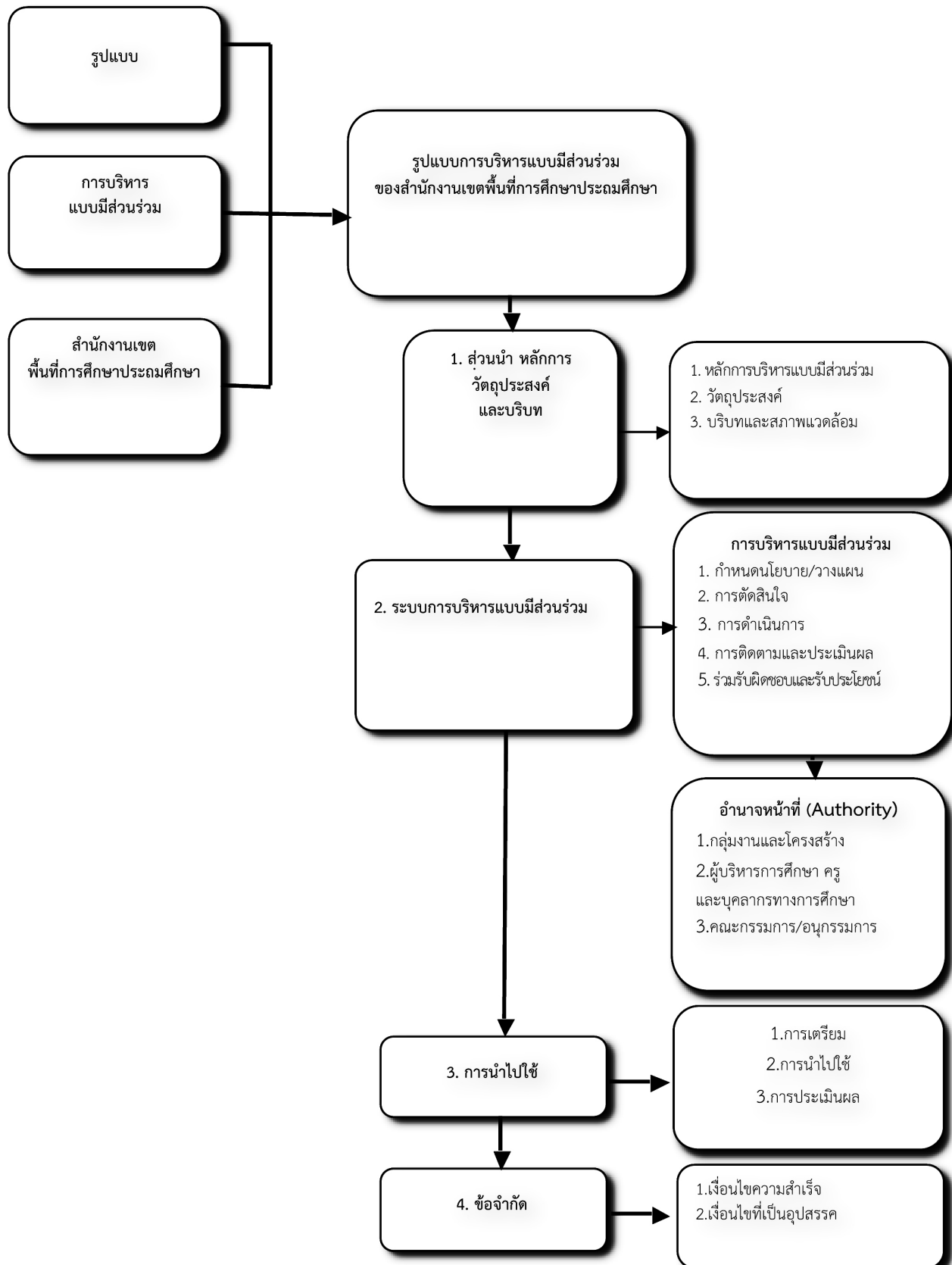
การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีขอบเขตการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังนี้

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ผู้บริหารการศึกษา บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา คณะกรรมการติดตามตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการศึกษา และอนุกรรมการข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 183 เขต

ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในกระบวนการวิจัย

คณะกรรมการติดตามตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศ การศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาและคณะกรรมการ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 183 เขต จำนวน 915 คน

ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบรูปแบบเชิงคุณภาพ จำนวน 9 คน

ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หรือรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา จำนวน 183 คน

กลุ่มตัวอย่าง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจำนวน 3 เขต ที่เลือก แบบเจาะจง (purposive sampling) โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้ จังหวัดที่มีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขตเดียว จังหวัดที่มีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 2-4 เขต และในจังหวัดที่มีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 5-7 เขต

ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ครูและ บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา คณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศ การศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา และคณะกรรมการ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจากสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา 3 เขต จำนวนเขตละ 5 คน โดยเลือก แบบเจาะจง

ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบเชิงคุณภาพ จำนวน 9 คน โดยเลือกแบบเจาะจง

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหรือผู้รักษาราชการแทน

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา จำนวนเขตละ 1 คน จำนวน 128 คน ได้มา โดยการเปิดตารางของ เครซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 และทำการสุ่ม แบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของกลุ่มประชากร โดยมีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 ขั้นตอน การกำหนด ขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเป็น 4 ภาค คือ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดเป็นจังหวัดที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสังกัด จำนวน 49 จังหวัด โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling)

ภาคกลาง จำนวน 15 จังหวัด 32 เขต

ภาคเหนือ จำนวน 13 จังหวัด 32 เขต

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 7 จังหวัด 32 เขต

ภาคใต้ จำนวน 14 จังหวัด 32 เขต

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา จำนวน 128 เขต จาก 49 จังหวัด ที่ได้ มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage random sampling)

ภาคกลาง จำนวน 32 เขต

ภาคเหนือ จำนวน 32 เขต

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 32 เขต

ภาคใต้ จำนวน 32 เขต

ผู้ให้ข้อมูล ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหรือผู้รักษาราชการแทน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวนเขตละ 1 คน จำนวน 128 เขต

ผลการวิจัย

1. ผลจากการศึกษา ภาพรวมสภาพปัจจุบันและ ปัญหา ของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของ สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 3 เขต พบว่า

หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสภาพปัจจุบัน หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ที่นำมาใช้ในการบริหารแบบ มีส่วนร่วม ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สรุปได้ดังต่อไปนี้ 1) หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ

สำนักงานเขตพื้นที่ ยึดหลักการทำงานเป็นทีมเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 2) กำหนดเป้าหมายความสำเร็จร่วมกัน 3) ยึดหลักการทำงานที่มีความผูกพันต่อกันและต่อองค์กร 4) ยึดหลักการทำงานมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน 5) หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมต้องร่วมรับผิดชอบทางตรงและมีอำนาจในการตัดสินใจ 6) การบริหารแบบมีส่วนร่วมทางอ้อมในลักษณะเป็นตัวแทนและหลักการมีอำนาจในการตัดสินใจ 7) การมีส่วนร่วมและการสร้างทีมงานโดยสมาชิกของกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 8) หลักการ ร่วมรับผิดชอบและร่วมรับผิดชอบ 9) มีอิสระในตนเอง ในการทำงานโดยยึดระเบียบกฎหมายเป็นแนวปฏิบัติ

ปัญหา หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่นำมาใช้ในการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสรุปได้ดังต่อไปนี้ (1) เกิดการก้าวร้าวหน้าทีในการปฏิบัติงาน (2) เกิดกลุ่มอิทธิพลในการทำงาน (3) ผู้บริหารขององค์กรไม่ให้ความตระหนักในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (4) ผู้ร่วมงาน ไม่ยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน (5) ผู้บริหารไม่มีการกระจายอำนาจอย่างแท้จริงให้กับผู้ที่ได้รับมอบหมาย

2. ผลจากการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน พบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ส่วนนำ หลักการ วัตถุประสงค์ และบริบท

1. หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยมีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้ (1) ความผูกพันที่มีต่อกันและความผูกพันต่อองค์กร (2) อำนาจในการตัดสินใจ หรือการมีอิสระในตนเอง (3) การทำงานเป็นทีม (4) ความสัมพันธ์เชิงบวก (5) ข้อตกลงความร่วมมือ (6) ความรับผิดชอบ (7) เป้าหมายความสำเร็จ (8) การยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น (9) ความไว้วางใจ (10) การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ผลอันนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศักดา สถาพรวงษา (2549) ที่พบว่า

หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีการทำงานเป็นทีม มีความรับผิดชอบและมีความสัมพันธ์เชิงบวก

วัตถุประสงค์การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (1) เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือของบุคลากรในองค์กรในการทำงานจนบรรลุผลสำเร็จ (2) เพื่อพัฒนาวิธีการทำงานที่หลากหลาย ที่มุ่งเน้นความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ (3) เพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรที่ได้กำหนดไว้ ผลอันนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์ (2547) ที่พบว่าการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการศึกษา ประกอบด้วยความนำ แนวคิดหลักการ วัตถุประสงค์ และอำนาจหน้าที่

บริบทขององค์กรโดยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (1) บุคลากรขององค์กรมีความตระหนักและเห็นคุณค่าของการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่าจะนำมา ซึ่งความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าขององค์กร (2) บุคลากรขององค์กร มีภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง (3) สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกันของบุคลากรขององค์กร เช่น การยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน ไว้วางใจกัน มีความรับผิดชอบในการดำเนินงานและผลการดำเนินงานเป็นต้น (4) บุคลากรขององค์กรมีอำนาจในการตัดสินใจ หรือการมีอิสระในตนเอง (5) เป้าหมายความสำเร็จขององค์กรมาจากบุคลากรร่วมกันกำหนดและสัมพันธ์สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดขององค์กร (6) มีวิธีการทำงานที่หลากหลาย แต่มุ่งเน้นไปที่การบรรลุความสำเร็จของงานและองค์กรเป็นสำคัญ ผลอันนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวิเชียร ชิวพิมาย (2538) แบบจำลองการพัฒนาภาวะผู้นำในขั้นเตรียมการ เป็นการสร้างแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ประกอบด้วยความหมายและความสำคัญของภาวะผู้นำ

ส่วนที่ 2 ระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 3 มิติ

มิติที่ 1 วิธีการบริหารแบบมีส่วนร่วม มี 5 ขั้นตอน

1. การกำหนดนโยบายและการวางแผน โดยองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (1) การมีส่วนร่วมในการ

ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดนโยบายและการวางแผน การมีส่วนร่วมการบริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (2) การมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (3) การมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาในการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (4) การมีส่วนร่วมกำหนดขั้นตอนและปรับปรุงกิจกรรมเพื่อให้การดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลอันนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์ (2548) พบว่ารูปแบบการบริหารของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับประเทศไทย ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากร การอำนวยการ และการควบคุม

2. การตัดสินใจ โดยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

(1) การศึกษา/วิเคราะห์ปัญหา ข้อจำกัดของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (2) การศึกษาข้อมูลและกระบวนการปฏิบัติงานทุกครั้งที่จะตัดสินใจการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (3) การเสนอแนวคิดเพื่อประเมินทางเลือกในการจัดกิจกรรมการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (4) การตัดสินใจกำหนดจุดเน้นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลอันนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภชัย สุวรรณนิษฐ (2549) พบว่ารูปแบบการบริหารจัดการแบบซิกซ์ ซิกม่า ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประกอบด้วย การตัดสินใจ การเตรียมความพร้อม และการกำหนดขอบเขตของปัญหา

3. การดำเนินการ โดยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (1) การประสานความร่วมมือกัน เกี่ยวข้องในการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (2) การแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (3) การกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรของ

คณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการดำเนินการในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (4) การดำเนินการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารการศึกษา บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (5) การดำเนินการบริหารงานตามแผนงานตามที่ได้วางแผน/ตัดสินใจไว้ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (6) การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานประโยชน์ของผู้มีส่วนร่วมได้เสียในองค์การในการดำเนินการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลอันนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิชัย นุชเนื่อง (2551) พบว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย การสร้างความร่วมมือกับชุมชน และการเข้าร่วมดำเนินงาน

4. การติดตามและประเมินผล โดยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (1) การกำหนดวัตถุประสงค์/ขั้นตอนในการติดตามและประเมินผลการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (2) การวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการติดตามและประเมินผลการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (3) การกำหนดบุคลากรและผู้รับผิดชอบในการติดตามและประเมินผลการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (4) การทำความเข้าใจกับผู้ที่ทำหน้าที่ติดตามประเมินผลเพื่อให้การติดตามประเมินผลมีประสิทธิภาพในการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (5) การร่วมเสนอความคิดเห็นในการติดตามและประเมินผลการบริหารงานตามแผนงานโครงการแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (6) การปรับเปลี่ยนกิจกรรมการติดตามและประเมินผลตามแผนงานโครงการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (7) การประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อแก้ปัญหาการติดตามและประเมินผลการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (8) การประเมินความสำเร็จของกิจกรรมที่ใช้ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (9) การติดตามประเมินผลความก้าวหน้าของการบริหารตามแผนงานโครงการแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (10) การสรุปผลจากการติดตามประเมินผลและผลที่ได้รับจากการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลอันนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของรัตติกรพรณสุวรรณ (2552) พบว่าระดับการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ การกำหนดความสำคัญของปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน และการติดตามและประเมินผล

5. ร่วมรับผิดชอบและรับประโยชน์ โดยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (1) หน่วยงาน ผู้บริหารการศึกษา บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการและคณะกรรมการมีส่วนร่วมรับผิดชอบและรับผลประโยชน์จากการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (2) ผู้บริหารการศึกษา บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการและคณะกรรมการร่วมมือกันพัฒนาหน่วยงานโดยยึดหลักการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (3) การให้สำนักงานคณะกรรมการและคณะกรรมการนำรูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาไปใช้ในการดำเนินการ (4) ผู้บริหารการศึกษา บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการและคณะกรรมการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลอันนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุริยาจันทร์เจ้าฉาย (2553) รัตติกร พรณสุวรรณ (2552) พบว่ากิจกรรมการมีส่วนร่วมประกอบด้วยการดำเนินการ การได้รับประโยชน์ และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลย้อนกลับ

มติที่ 2 บุคคลที่มีส่วนร่วม (People)

กลุ่มงานและโครงสร้าง โดยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (1) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษา (2) ครูและบุคลากรทางการศึกษา (3) คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา คณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา

ผู้บริหารการศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1) มีบทบาทและปฏิบัติงานตาม ตามที่กฎหมายกำหนด และคู่มือการปฏิบัติงาน งานที่ได้รับมอบหมายโดยยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม

คณะกรรมการและคณะกรรมการ โดยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (1) มีบทบาทหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดโดยยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (2) มีหน้าที่กำหนดนโยบายและปฏิบัติตามนโยบายโดยยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ผลอันนี้สอดคล้องกับ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมทุกฉบับ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติมทุกฉบับ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติมทุกฉบับ)

มติที่ 3 อำนาจหน้าที่ (Authority) ดังนี้

(1) กลุ่มนโยบายและการวางแผน (2) กลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์ (3) กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา (4) กลุ่มอำนวยการ (5) กลุ่มส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน (6) กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา (7) กลุ่มบริหารงานบุคคล (8) หน่วยตรวจสอบภายใน (9) กลุ่มเทคโนโลยีและสารสนเทศ (10) กลุ่มวิเทศสัมพันธ์ ผลอันนี้เป็นไปตาม (กฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งส่วนราชการ พ.ศ. 2553)

ส่วนที่ 3 การนำไปใช้

การเตรียมการ โดยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (1) ทำความเข้าใจกับบุคลากรคณะกรรมการและคณะกรรมการในการใช้รูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (2) กำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์วิธีการบริหารงาน

แบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (3) จัดทำคู่มือการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

การนำไปใช้ ประกอบด้วย การศึกษาคู่มือการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

การประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินผล การบริหารแบบมีส่วนร่วมของบุคลากรคณะกรรมการและคณะกรรมการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโดยกำหนดวิธีการขั้นตอนการประเมินผลอันนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของศักดิ์ดา สถาพรวงษา (2549) พบว่ารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย ขั้นตอนการมีส่วนร่วมและระดับการมีส่วนร่วม คือ การเตรียมความพร้อม การดำเนินการตามรูปแบบ การประเมินผล การนำรูปแบบไปใช้

ส่วนที่ 4 ข้อจำกัด

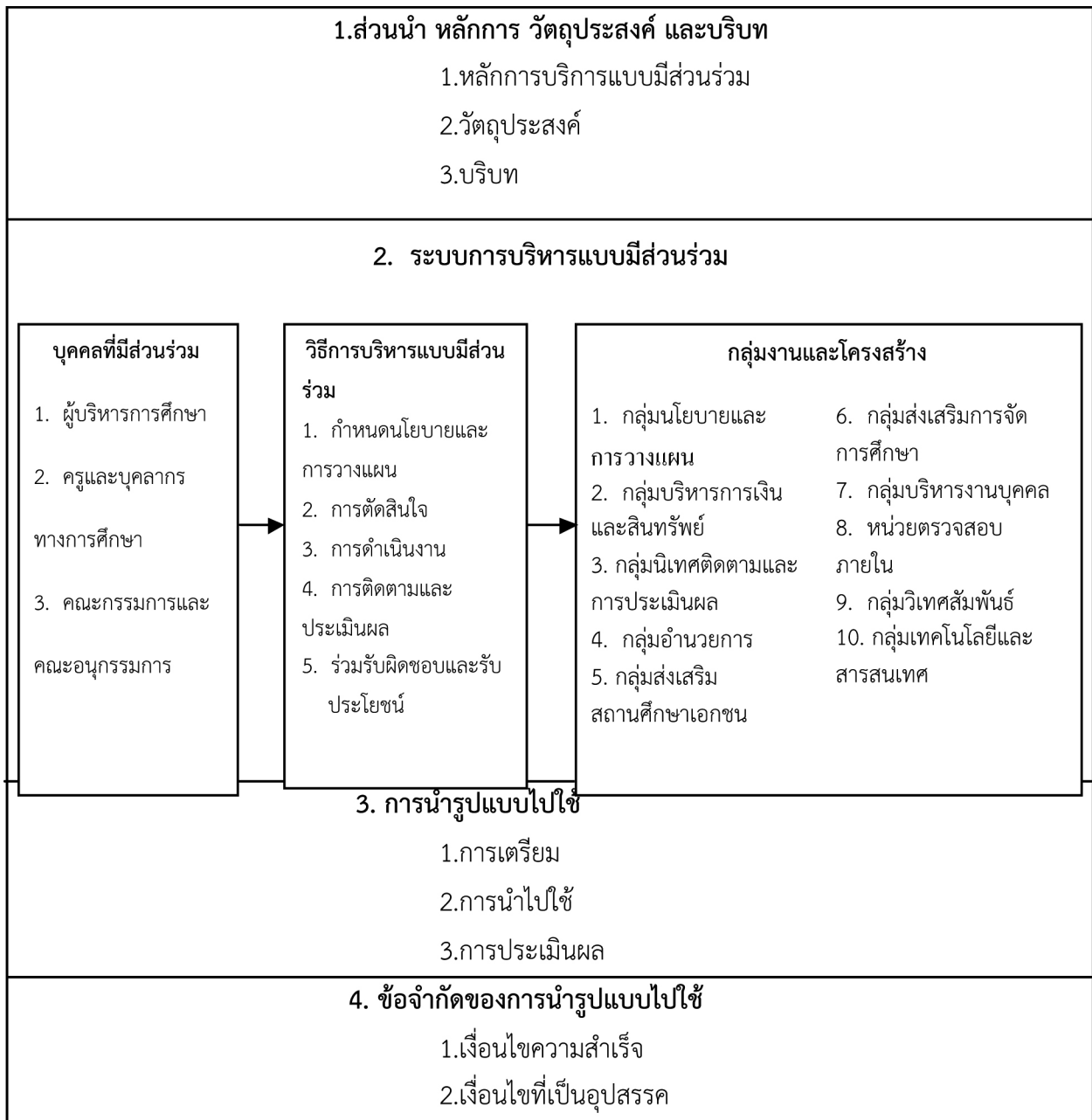
เงื่อนไขความสำเร็จ โดยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (1) การมีส่วนร่วมบริหารของผู้บริหารการศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการและคณะกรรมการในรูปของคณะกรรมการในการบริหารงาน (2) ผู้บริหารขององค์กรให้ความสำคัญกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

เงื่อนไขที่เป็นอุปสรรค โดยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (1) ผู้บริหารขององค์กรไม่ให้ความสำคัญตระหนักในการบริหาร แบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (2) ไม่ยอมรับความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน (3) ผู้บริหาร ไม่มีการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง ผลอันนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์ (2548) พบว่า รูปแบบการบริหารของคณะกรรมการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับประเทศไทย แนวทางการนำรูปแบบการไปใช้ของหน่วยงาน ได้แก่ ระดับนโยบายสถานศึกษา และกรรมการสถานศึกษา เงื่อนไขหรือข้อจำกัดของรูปแบบ

3. การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า

ด้านความคิดเห็นของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหรือผู้รักษาราชการแทน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการบริหาร แบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.47, SD = 0.35) และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.26, SD = 0.55)

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. ใช้เป็นแนวทางให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงาน
2. เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการบริหารงานในรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

3. ควรมีการศึกษารายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อให้การปฏิบัติได้งาน และเหมาะสมกับบริบทของหน่วยงาน เพื่อให้การดำเนินการได้ผลสำเร็จรวดเร็วขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรนำรูปแบบของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ไปทดลองใช้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อศึกษาว่ารูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีประสิทธิภาพเพียงใด

2. ควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของรูปแบบของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน (2550). รายงานการติดตามและประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด , 2550.
- จินตนา ศักดิ์ภู่อ่วม. (2545). การนำเสนอรูปแบบการบริหารโรงเรียนในกำกับของรัฐสำหรับประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิณณวัตร ประโคทัง. (2549). รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนดีเด่น โรงเรียนก้นทรวงมณั จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ดิเรก วรรณเศียร. (2545). การพัฒนาแบบจำลองแบบสมบูรณในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก สาขาวิชาบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. เรื่องการแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พ.ศ. 2553. (2553, 24 กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 127 ตอนพิเศษ 109 ง.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. (2553, 22 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 127 ตอนที่ 54 ก.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2551). พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551. (2551, 20 กุมภาพันธ์). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 125 ตอนที่ 36 ก.
- พูลสุข หิงคานนท์. (2540). การพัฒนารูปแบบการจัดองค์การของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์. (2548). การพัฒนารูปแบบการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตติกกร ผรณสุวรรณ. (2552). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา กับหน่วยงานเครือข่าย. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ราชกิจจานุเบกษา, (2550). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550. (2550, 24 สิงหาคม).. เล่มที่ 124 ตอนที่ 47 ก.
- วิเชียร ชิวพิมาย, (2538). นำเสนอแบบจำลองการพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยบูรพา
- วิทยากร เชียงกุล, (2552). *สภาวะการศึกษาไทยปี 2550/2551 ปัญหาความเสมอภาคและคุณภาพของการศึกษาไทย*. กรุงเทพมหานคร: วิ.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.
- วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์, (2547). *การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบการกระจายอำนาจในสถานศึกษา ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและการเป็น
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. *พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และกำหนดกระทรวงแบ่งส่วนราชการ*. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546.
- ศักดิ์ดา สถาพรวงษา, (2549). *การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภชัย สุวรรณกนิษฐ, (2549). *การนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการแบบซิกซ์ ซิกม่า ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยบูรพา
- สมาน อัครภูมิ, (2537). *การพัฒนารูปแบบการบริหารการประถมศึกษาระดับจังหวัด*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุธัญญา จันท์เจ้าฉาย, (2553). *การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนเหล่าทัพสู่การเป็นองค์กรอัจฉริยะ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาอุดมศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการและการเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุทัศน์ วรสิทธิ์, (2549). *รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการบริหารจัดการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาแห่งหนึ่งในภาคใต้*. มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542. และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2553). *มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
- อภิชัย นุชเนื่อง, (2551). *รูปแบบการมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยพระนคร
- American Public Health Association. (1983). *Community Participation in Primary Health Care*. Prepared under Agency for International Development Contract DSPE-c-0053, January.
- Brown, W. B., & Moberg, D. J. (1980). *Organization Theory and Management: A Macro Approach*. New York: John Wiley and Sons.

- Eisner, E. (1996) *Education connoisseurship and criticism: Their form and Functions in educational Evaluation*. In Feldman, R. S., *Journal of Aesthetic Education* (4th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (1991). *Educational Administration: Theory, Research and Practice* (6th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Kaplan Robert S. (2001). *The strategy Focused Organization*.
- Keeves, P. J. (1988). *Model and model building. Education Research, methodology and measurement; An International Handbook*. Oxford: Pegamon Press.
- Keith, D. (1978). *Management theory and practice*. New York: McGraw-Hill.
- United Nations, (1981). *Department of International Economic and Social Affairs Popular Participation as a Strategy for Promoting Community Level Action and National Development Report of the Meetingor the Adhoc Group of Experts*, Held at UN. Headquarter from 22-26, 1972 New York: United Nations.
- WHO / UNICEF, (1978). *Report of the International Conference on Primary HealthCare*. New York: N.P. Press.
- Willer, D. (1968). *scientific sociology: Theory and method*. Englewood cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.

